

BÀI 2: PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT MỘT ẨN VÀ CÁCH GIẢI

Câu hỏi ứng dụng

Câu hỏi 1 trang 8:

Giải các phương trình:

a) $x - 4 = 0$;

b) $3/4 + x = 0$;

c) $0,5 - x = 0$.

Hướng dẫn giải chi tiết:

a) $x - 4 = 0$

$$\Leftrightarrow x = 0 + 4$$

$$\Leftrightarrow x = 4$$

Vậy phương trình có một nghiệm duy nhất $x = 4$

b) $3/4 + x = 0$

$$\Leftrightarrow x = 0 - 3/4$$

$$\Leftrightarrow x = -3/4$$

Vậy phương trình có một nghiệm duy nhất $x = -3/4$

c) $0,5 - x = 0$

$$\Leftrightarrow x = 0,5 - 0$$

$$\Leftrightarrow x = 0,5$$

Vậy phương trình có một nghiệm duy nhất $x = 0,5$

Câu hỏi 2 trang 8:

Giải các phương trình:

a) $x/2 = -1$;

b) $0,1x = 1,5$;

c) $-2,5x = 10$.

Hướng dẫn giải chi tiết:

a) $x/2 = -1$

$\Leftrightarrow x = (-1).2$

$\Leftrightarrow x = -2$

Vậy phương trình có một nghiệm duy nhất $x = -2$

b) $0,1x = 1,5$

$\Leftrightarrow x = 1,5/0,1$

$\Leftrightarrow x = 15$

Vậy phương trình có một nghiệm duy nhất $x = 15$

c) $-2,5x = 10$

$\Leftrightarrow x = 10/(-2,5)$

$\Leftrightarrow x = -4$

Vậy phương trình có một nghiệm duy nhất $x = -4$ **Câu hỏi 2 trang 9:**Giải phương trình: $-0,5x + 2,4 = 0$.**Hướng dẫn giải chi tiết:**

$-0,5x + 2,4 = 0$

$\Leftrightarrow -0,5x = -2,4$

$$\Leftrightarrow x = (-2,4)/(-0.5)$$

$$\Leftrightarrow x = 4,8$$

Vậy phương trình có một nghiệm duy nhất $x = 4,8$

Bài tập ứng dụng

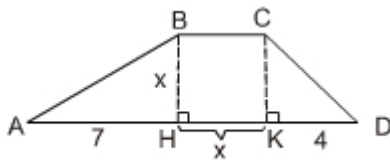
Bài 6 (trang 9 SGK Toán 8 tập 2):

Tính diện tích S của hình thang $ABCD$ theo x bằng hai cách:

1) Tính theo công thức: $S = BH \times (BC + DA) : 2$

2) $S = S_{ABH} + S_{BCKH} + S_{CKD}$

Sau đó, sử dụng giả thiết $S = 20$ để thu được hai phương trình tương đương với nhau. Trong hai phương trình ấy, có phương trình nào là phương trình bậc nhất không?

Hình 1

Hướng dẫn giải chi tiết:

1) Công thức: $S = BH \times (BC + DA) : 2$

+ Có $BH \perp HK$, $CK \perp HK$ (giả thiết)

Mà $BC \parallel HK$ (vì $ABCD$ là hình thang)

Do đó: $BH \perp BC$, $CK \perp BC$

Tứ giác $BCKH$ có bốn góc vuông nên $BCKH$ là hình chữ nhật.

Mặt khác: $BH = HK = x$ (giả thiết) nên $BCKH$ là hình vuông.

$$\Rightarrow BH = BC = CK = KH = x$$

$$+ AD = AH + HK + KD = 7 + x + 4 = 11 + x.$$

$$\text{Vậy } S = BH \times (BC + DA) : 2 = x \cdot (x + 11 + x) : 2 = x \cdot (2x + 11) : 2 = (11x + 2x^2) / 2$$

$$2) S = S_{ABH} + S_{BCKH} + S_{CKD}$$

+ ABH là tam giác vuông tại H

$$\Rightarrow S_{BAH} = 1/2.BH.AH = 1/2.7.x = 7x/2.$$

+ BCKH là hình chữ nhật

$$\Rightarrow S_{BCKH} = x.x = x^2.$$

+ CKD là tam giác vuông tại K

$$\Rightarrow S_{CKD} = 1/2.CK.KD = 1/2.4.x = 2x.$$

$$\text{Do đó: } S = S_{ABH} + S_{BCKH} + S_{CKD} = 7x/2 + x^2 + 2x = x^2 + 11x/2.$$

- Với $S = 20$ ta có phương trình:

$$\text{Theo cách tính 1: } \frac{x(2x+11)}{2} = 20$$

$$\text{Theo cách tính 2: } x^2 + \frac{11x}{2} = 20$$

Hai phương trình trên tương đương với nhau. Và cả hai phương trình trên đều không phải là phương trình bậc nhất.

Kiến thức áp dụng

Phương trình bậc nhất là phương trình có dạng $ax + b = 0$, $a \neq 0$.

Bài 7 (trang 10 SGK Toán 8 tập 2):

Hãy chỉ ra các phương trình bậc nhất trong các phương trình sau:

a) $1 + x = 0$

b) $x + x^2 = 0$

c) $1 - 2t = 0$

d) $3y = 0$

e) $0x - 3 = 0$.

Hướng dẫn giải chi tiết:

Phương trình dạng $ax + b = 0$, với a, b là hai số đã cho và $a \neq 0$, được gọi là phương trình bậc nhất một ẩn.

+ Phương trình $1 + x = 0$ là phương trình bậc nhất với $a = 1$; $b = 1$.

+ Phương trình $x + x^2 = 0$ không phải phương trình bậc nhất vì có chứa x^2 bậc hai.

+ Phương trình $1 - 2t = 0$ là phương trình bậc nhất ẩn t với $a = -2$ và $b = 1$.

+ Phương trình $3y = 0$ là phương trình bậc nhất ẩn y với $a = 3$ và $b = 0$.

+ Phương trình $0x - 3 = 0$ không phải phương trình bậc nhất vì hệ số bậc nhất $a = 0$.

Kiến thức áp dụng

Phương trình bậc nhất là phương trình có dạng $ax + b = 0$ với $a \neq 0$.

Bài 8 (trang 10 SGK Toán 8 tập 2):

Giải các phương trình:

a) $4x - 20 = 0$

b) $2x + x + 12 = 0$

c) $x - 5 = 3 - x$

d) $7 - 3x = 9 - x$

Hướng dẫn giải chi tiết:

a) $4x - 20 = 0$

$$\Leftrightarrow 4x = 20$$

$$\Leftrightarrow x = 20 : 4$$

$$\Leftrightarrow x = 5$$

Vậy phương trình có nghiệm duy nhất $x = 5$.

b) $2x + x + 12 = 0$

$$\Leftrightarrow 3x + 12 = 0$$

$$\Leftrightarrow 3x = -12$$

$$\Leftrightarrow x = -12 : 3$$

$$\Leftrightarrow x = -4$$

Vậy phương trình đã cho có nghiệm duy nhất $x = -4$

c) $x - 5 = 3 - x$

$$\Leftrightarrow x + x = 5 + 3$$

$$\Leftrightarrow 2x = 8$$

$$\Leftrightarrow x = 8 : 2$$

$$\Leftrightarrow x = 4$$

Vậy phương trình có nghiệm duy nhất $x = 4$

d) $7 - 3x = 9 - x$

$$\Leftrightarrow 7 - 9 = 3x - x$$

$$\Leftrightarrow -2 = 2x$$

$$\Leftrightarrow -2 : 2 = x$$

$$\Leftrightarrow -1 = x$$

$$\Leftrightarrow x = -1$$

Vậy phương trình có nghiệm duy nhất $x = -1$.

Kiến thức áp dụng

Để giải phương trình bậc nhất một ẩn ta sử dụng hai quy tắc sau:

- + Chuyển về một hạng tử từ về này sang về khác và đổi dấu hạng tử đó.
- + Nhân hoặc chia cả hai vế với cùng một số khác 0.

Bài 9 (trang 10 SGK Toán 8 tập 2):

Giải các phương trình sau, viết số gần đúng của mỗi nghiệm ở dạng số thập phân bằng cách làm tròn đến hàng phần trăm.

a) $3x - 11 = 0$

b) $12 + 7x = 0$

c) $10 - 4x = 2x - 3$

Hướng dẫn giải chi tiết:

a) $3x - 11 = 0$

$$\Leftrightarrow 3x = 11$$

$$\Leftrightarrow x = \frac{11}{3}$$

$$\Leftrightarrow x \approx 3,67$$

Nghiệm gần đúng là $x \approx 3,67$

b) $12 + 7x = 0$

$$\Leftrightarrow 7x = -12$$

$$\Leftrightarrow x = -\frac{12}{7}$$

$$\Leftrightarrow x \approx -1,71$$

Nghiệm gần đúng là $x \approx -1,71$

c) $10 - 4x = 2x - 3 \Leftrightarrow -4x - 2x = -3 - 10$

$$\Leftrightarrow -6x = -13 \Leftrightarrow x = \frac{13}{6} \Leftrightarrow x \approx 2,17$$

Nghiệm gần đúng là $x \approx 2,17$

Kiến thức áp dụng

Để giải phương trình bậc nhất một ẩn ta sử dụng hai quy tắc sau:

+ Chuyển về một hạng tử từ về này sang về khác và đổi dấu hạng tử đó.

+ Nhân hoặc chia cả hai vế với cùng một số khác 0.

Lý thuyết trọng tâm

Định nghĩa về phương trình bậc nhất một ẩn

Phương trình có dạng $ax + b = 0$, với a và b là hai số đã cho và $a \neq 0$, được gọi là phương trình bậc nhất một ẩn.

Ví dụ:

Phương trình $2x - 3 = 0$ là phương trình bậc nhất ẩn x .

Phương trình $y - 4 = 2$ là phương trình bậc nhất ẩn y .

Hai quy tắc biến đổi phương trình

a) Quy tắc chuyển vế

Trong một phương trình ta có thể chuyển một hạng tử từ vế này sang vế kia và đổi dấu hạng tử đó.

Ví dụ: Giải phương trình $x + 3 = 0$

Hướng dẫn:

Ta có $x + 3 = 0 \Leftrightarrow x = -3$. (chuyển hạng tử $+3$ từ vế trái sang vế phải và đổi thành -3 ta được $x = -3$)

b) Quy tắc nhân với một số

Trong một phương trình, ta có thể nhân cả hai vế với cùng một số khác 0.

Ví dụ: Giải phương trình $x/2 = -2$.

Hướng dẫn:

Ta có $x/2 = -2 \Leftrightarrow 2.x/2 = -2.2 \Leftrightarrow x = -4$. (nhân cả hai vế với số 2 ta được $x = -4$)

Cách giải phương trình bậc nhất một ẩn

Phương trình có dạng $ax + b = 0$, với a và b là hai số đã cho và $a \neq 0$, được gọi là phương trình bậc nhất một ẩn.

Cách giải:

Bước 1: Chuyển vế $ax = -b$.

Bước 2: Chia hai vế cho a ta được: $x = -b/a$.

Bước 3: Kết luận nghiệm: $S = \{ -b/a \}$.

Ta có thể trình bày ngắn gọn như sau:

$$ax + b = 0 \Leftrightarrow ax = -b \Leftrightarrow x = -b/a.$$

Vậy phương trình có tập nghiệm là $S = \{ -b/a \}$.